

ดูอย่างสมดุล ด้วยเกษตรอินทรีย์ที่สระแก้ว

บทสัมภาษณ์ คุณพงษ์ศักดิ์ ชำรงรัตนศิลป์
ศูนย์เกษตรอินทรีย์สระแก้วบ้านเรา หน่อไม้ฝรั่ง
เกษตรอินทรีย์ที่สระแก้ว..วิถีแห่งธรรมชาติ

ผศ. อำนาจ เย็นสบาย : ท่านเป็นผู้ที่จะอธิบายถึงระบบคิด การปฏิบัติหรือความเชื่อมโยงของแนวคิดพอเพียง ซึ่งมีลักษณะที่มีชีวิต ขออนุญาตใช้คำว่ามีพลวัต ไม่ใช่เป็นสูตรสำเร็จรูปแบบอย่างตายตัว กระบวนการทำงานของท่านในฐานะผู้นำชุมชนได้ก้าวผ่านขั้นตอนที่สำคัญตั้งแต่ในระดับชุมชน จนกระทั่งระดับข้ามชาติ แต่ว่าเราคงไม่พูดเฉพาะผลสำเร็จเราจะต้องให้ท่านถอดบทเรียนความยากลำบาก ความล้มเหลว ลูกขึ้นล้มเหลว ลูกขึ้นแล้วก็ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อยากกล่าวว่าท่านอาจารย์พงษ์ศักดิ์ ชำรงรัตนศิลป์ ก็คือ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว เป็นประธานชมรมเกษตรอินทรีย์ซึ่งผมคิดว่าคำว่าเกษตรอินทรีย์สะท้อนนัยยะของความ เป็นคู่ตรงข้ามของกระแสหลัก ในหลายๆเรื่องหรืออาจจะเป็นสัญลักษณ์หนึ่งถึงเวลาที่สมควร ผมขอกราบเรียนเชิญอาจารย์พงษ์ศักดิ์ ชำรงรัตนศิลป์ บรรยายพิเศษเรื่องถอดบทเรียนความรู้กับชุมชนกับพลวัตแนวคิดพอเพียง กราบเรียนเชิญครับ

พงษ์ศักดิ์ ชำรงรัตนศิลป์: ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่โอกาสมาถ่ายทอดบทเรียนของชนบท ดีใจที่มาพบท่านผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่จะเป็นสถาบันในการผลิตครูต้นแบบ ผมอยู่จังหวัดเล็กๆครับ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดชายแดนที่มีแต่ความยากจน ประชาชนที่นั่นได้รับการศึกษาน้อยมีหนี้สิน ณ วันนี้เราได้ทำกับกลุ่มชนเล็กๆ เริ่มต้นเมื่อปี 2543 เราได้รวมตัวกันนั่งคุยกันได้ประมาณสัก 7 เดือน คุยกันทุกเดือนว่าเราจะแก้ปัญหาความยากจนในชนบทได้อย่างไรทุกคนช่วยกันคิดว่าต้นเหตุของความยากจนมาจากตรงไหน เกษตรกรมีหนี้สินล้นพ้นตัวอย่างไรดังนั้นจึงเกิดความคิดว่าต้องทำเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าเราใช้เคมีเราต้องซื้อจากต่างชาติ ปุ๋ยเคมีต้องซื้อเขา ยาฆ่าแมลงต้องซื้อเขา ทุกอย่างซื้อหมด เราขายความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดินแม่เรา ในราคาถูกๆเท่านั้นนี่คือปัญหาสำคัญที่เกิดความยากจน เราก็หันกลับมามองว่าถ้าเราใช้เศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเองให้ทั้งหมดละ การผลิตทุกอย่างใช้ปัจจัยในประเทศเรามันจะไปรอดไหม เราก็คิดว่าเกษตรอินทรีย์คือทางออก จริงๆแล้วผมชอบใช้คำว่าเกษตรธรรมชาติมากกว่าเกษตรอินทรีย์ แต่เนื่องจากพอเราใช้คำว่าเกษตรธรรมชาติเราก็จะมีข้อถกเถียงกับนักวิชาการเกษตรทั้งหลายว่ามันไม่ใช่ ทั้งที่เราทำอะไรทุกอย่างมันอิงกับธรรมชาติ แต่ว่าบ้านเรานักวิชาการ เอาคำศัพท์คำว่า Organic ของต่างชาติมา แล้วก็มาแปลความหมายว่ามันต้องเป็นเกษตรอินทรีย์ ฉะนั้นเราก็คุยในหมู่สมาชิกเราว่าเอาละอินทรีย์ก็อินทรีย์ ธรรมชาติก็ธรรมชาติละมันก็คือความหมายเดียวกัน เราก็มาคิดว่ามันต้องเป็นเกษตรอินทรีย์ เมื่อเป็นเกษตรอินทรีย์แล้วเราจะทำอะไร ที่เกิดประโยชน์สูงสุด ที่แก้ปัญหา

ความยากจนได้ เราก็มาวิเคราะห์พืชแต่ละพืชที่สามารถทำได้ วิเคราะห์ไปวิเคราะห์หามา ก็ไปมอง การทำเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ใช่อยู่ในระดับชนบทเพียงอย่างเดียว ไม่ใช่อยู่ในครัวเรือนมันจะต้องมีที่ขาย ขายแล้วได้ราคาด้วย เราก็มองว่าหน่อไม้ฝรั่งมันน่าสนใจ ข้อหนึ่งราคามันดี ราคามันสูง ถ้าทำไปตามซูปเปอร์มาเก็ตจะรู้สึกว่หน่อไม้ฝรั่งราคาแพงกว่าผักอื่นๆ เราก็วิเคราะห์ต่อว่าหน่อไม้ฝรั่งมีข้อดีข้อเสียอย่างไร เราก็มองปัญหาว่าเราสามารถแข่งขันกับทั่วโลกได้ ตอนนี้ผมสามารถทำทั่วโลกได้เลยว่าแข่งขันกับเราได้เลยถ้ามาแข่งขันกับคนไทยเมื่อไร อเมริกาดี ญี่ปุ่นก็ดี แพ้เราหมด แพ้ อย่างไรก็ตาม ข้อ 1 หน่อไม้ฝรั่งปลูกในประเทศหนาวเก็บเกี่ยวได้ 3 เดือน ถึง 4 เดือน ไม่เกิน 4 เดือน ในขณะที่ปลูกในประเทศไทยเก็บได้ 12 เดือน ในช่วงเวลาเราชนะเขาแล้ว ประเด็นที่ 2 หน่อไม้ฝรั่งใช้ High Technology ไม่ได้เลยไม่มีอะไรใดๆมาเก็บมันๆได้เลยยกเว้นมนุษย์มันต้องเก็บทีละหน่อ เมื่อเก็บทีละหน่อค่าแรงบ้านเราในสมัยที่ผมเริ่มต้นตั้งวันเลย 120 บาท ในขณะที่อเมริกา ชั่วโมงหนึ่ง 8 เหรียญ $8 \times 4 = 32$ วันหนึ่งก็เกือบ 3,000 บาท ของเราทำทั้งวันได้ 120 บาท ด้วยเรื่องของค่าแรงเราชนะเขาอีกแล้วครับ ประเด็นที่ 3 ที่เราคิดคือว่า ถ้าปลูกในอเมริกาเนื่องจากเป็นเขตหนาว ฉะนั้นการเติบโตเรื่องของจุลินทรีย์ ของความหลากหลายทางธรรมชาติสู้เราไม่ได้ ในขณะที่ของความหลากหลายทางธรรมชาติเราสูงมาก และเรื่องของภูมิประเทศภูมิโอกาสมันให้ ฉะนั้นเราชนะเขาอีกแล้วครับ ด้วยเหตุผลหลายๆ ประการนี้ ทำให้พวกเราตัดสินใจได้ว่าเราจะเอาตัวนี้ แล้วอีกประเด็นหนึ่งการที่หน่อไม้ฝรั่งต้องใช้แรงงานเก็บ ฉะนั้นมองไปทั่วประเทศไทยเลยครับ บริษัทยักษ์ใหญ่ทั้งหลายไม่สามารถทำได้ เพราะว่าหน่อไม้ฝรั่งเป็นเกษตรอินทรีย์ที่ต้องใช้ความขยัน ของเกษตรกร หกโมงเช้าถึงแปดโมงเย็นกลับบ้านซึ่งบริษัทยักษ์ใหญ่ในประเทศไทยเคยทดลองทำเป็นแปลงใหญ่ ปรากฏว่าขาดทุน เพราะเวลาจ้างคนงาน แปดโมงเช้างาน สี่โมงกลับบ้าน ไม่ได้ครับ ด้วยข้อเด่นและข้อได้เปรียบอันนี้เราจึงตัดสินใจได้ว่าหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ และคิดต่อว่า ทำอย่างไรจะขายได้ เราก็เลือกเอาบริษัทผู้ส่งออก ในประเทศไทยมีบริษัทผู้ส่งออกใหญ่ๆ เรื่องหน่อไม้ฝรั่งอยู่สัก 10 บริษัท เราก็ต้องไปหาบริษัทที่มีความทางเศรษฐกิจ คือไม่ใช่ว่าเราส่งหน่อไม้ไปแล้วบิ๊ยวเรา และต้องมีคุณธรรม เลือกไปเลือกมา 10 กว่าบริษัท หัวขบวนเลยเราก็ไม่เลือกเราเลือกกลางๆ ขบวนคูแล้วเจ้าของบริษัทหรือประธานบริษัทที่มีคุณธรรมให้พรรคพวกที่อยู่ในกรมส่งเสริมช่วยเช็คก็ไปจับมือกับบริษัทสวีฟท์ เชื้อใหม่ครับท่านว่าเราทำธุรกิจเป็น สิบๆ ล้านต่อปีในช่วงเริ่มต้น คุณกันไม่ถึงนาที่ในการตกลงทำสัญญาคือเราพูดคุยว่าเราจะทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าทุก 3 ปี เช่นสัญญากันราคาตายตัวเลย พอผมตกลงที่จะนำท่านไปที่บ้านผมเลยครับ อาจารย์อำนาจก็เคยไปที่บ้านไป เป็นชนบทเล็กๆที่นั่งคุยกันผมก็เลี้ยงกาแฟท่านแก้วหนึ่งแล้วก็บอกว่า คุณไพรัชชน เอื้อทวีกุล ผมเป็นคนไทยอยากจะช่วยเกษตรกรไทย คุณซื้อเท่าไร? เขาก็คิดแล้วบอกว่า เอารับประกันขั้นต่ำเลยนะเกรดเอ 45 บาท แล้วเรียงลำดับมาเฉลี่ยแล้วประมาณ 33 บาทโดยเฉลี่ย ในใจผมมีโจทย์แล้วครับ เกิน 25 ผมเอาแน่ๆ นี้ท่านมาบอกว่าเฉลี่ย 33 บาทผมตกลงทันทีครับ แล้วก็คุยกันเรื่องอื่น เรื่องธุรกิจการค้าจบแล้วคุยเรื่องของการเป็นคนไทยคุณถึงว่าจะช่วยเกษตรกรอย่างไรเมื่อเริ่มทำ ผมมีการอบรม

เกษตรกร เพราะเกษตรกรที่สระแก้วนี้เป็นเริ่มต้นจากที่ไม่รู้เลยว่าเกษตรกรอินทรีย์มันคืออะไร? หน่อไม้ฝรั่งต้นหน้าตาอย่างไรก็ไม่รู้ ผมก็ขอความร่วมมือจากพันธมิตรในจังหวัดสระแก้วมา ร่วมงานว่านครปฐม ราชบุรีเขาปลูกหน่อไม้ฝรั่งกันอย่างไร กลับไปก็จัดอบรมเลยเรื่องเกษตรกร อินทรีย์เรื่องการทำน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักชีวภาพ เราคิดว่าต้องให้เขาฟังตัวเองได้ทั้งหมดต้องสอน ขบวนการผลิตเขาให้ได้ทั้งหมด เราสอนเรื่องการทำน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักชีวภาพ เผอิญที่ผมอยู่ที่ จังหวัดสระแก้วมีการเลี้ยงโคนม เราก็ไปมูลโคมาทำปุ๋ยหมัก แล้วเราสร้างกติกากันครับห้ามใช้เคมี โดยเด็ดขาดไม่ว่าปุ๋ยหรือสารฆ่าแมลง ทำทำไปก็มีคำที่พูดกันว่า “มันผู้ใดใช้เคมีถือว่ามันผู้นั้นบ่อน ทำลายชาติ” เขาก็มีการประชุมกันทุกเดือน ปี2543 เริ่มต้นจาก 47 ครอบครัว พวกนี้หัวไวใจสู้ พอ เห็นดีปุ๊บก็ทำเลย 47 ครอบครัวพอต่อมาก็จะขยายเรื่อยๆ พอปี 2544 เริ่มเห็นผลบ้างเพิ่มมาเป็น 90 ครอบครัว ปี 45 เป็น 176 ครอบครัว ปี 46 เป็น 261 ครอบครัว พอปี 2547เพิ่มเป็น 592 ครอบครัว ตอนนี้มีสมาชิกอยู่ ประมาณ 592 ครอบครัว ทำสัญญากับบริษัทสวีฟท์ 3 ปีครึ่ง เราเรียกว่าคอน แต้กฟาร์ม คือสัญญาซื้อขายล่วงหน้า คือตอนนี้กำหนดว่าถ้าเป็นเกรดเอซื้อในราคา 48 บาท 3 ปี พอ ครบ 3 ปีคุยกันใหม่ว่า 3 ปีข้างหน้าจะซื้อกันในราคาเท่าไร เวลาคุยไม่ใช่เพียงบริษัทกำหนดมา ก็มี ตัวแทนของเกษตรกร และมีบริษัทมานั่งคุยกันว่ามันเป็นอย่างไรบ้าง แนวโน้มต้นทุนการผลิตสูง แคล่ไหนแล้วเกษตรกรจะอยู่ได้ในอัตราเท่าไร อันนี้ก็เป็นเรื่องการพัฒนา ในปัจจุบันนี้ จากสมาชิก 592 ครอบครัวเราจะมีหน่อไม้ฝรั่งส่งบริษัทสวีฟท์ทั้งหมดวันหนึ่งประมาณ 5 ตันปีหนึ่งจะมีเงินเข้า จังหวัดสระแก้ว 60 ล้าน เฉพาะกลุ่มเล็กๆนี้แหละครับ ก็เกิดคำถามขึ้นมีนักพัฒนาหลายๆองค์กรเข้าไปถามผมถ้ามันมีรายได้ดีๆอย่างนี้แล้วมันไม่เป็นนายทุนหรือ มันจะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร ผมก็ตอบเขาว่า การทำเรื่องเบื้องต้นเรากำหนดเลยว่าครอบครัวหนึ่ง 2 ไร่ สองตายายทำไม่ให้เกิดเงิน กำลัง จำกัดที่จะไม่มีการจ้างแรงงาน ทุกคนต้องพึ่งตัวเองทั้งหมด 2 ไร่ไม่เกิมนั้น ถ้าเก่งขยายได้ไม่ เกิน 4 ไร่ เพราะว่า 4 ไร่ต้องใช้ความขยันอย่างมาก พอเราทำไปสัก 2 ปี คือทุกเดือนเราจะมีประชุม กัน ถึงปีหนึ่งเราก็จะนำมาสรุป สิ่งที่เราเห็นชัดอันหนึ่งในสมัยก่อนชาวไร่ชาวนา หรือชาวชนบทชอบ เล่นหอยมาก หอยได้ดิน หรือหัวสามตัวท่านที่อยู่ในที่นี้อาจเคยเล่นด้วย ชอบด้วยก็ได้ทำไปทำมาเขา บอกเขาไม่เล่นหอยเลย ก็ถามเขาว่าทำไมไม่เล่นทุกอย่างที่ชอบ บอกว่ามันต้องมา หกโมงเช้ากลับหก โมงเย็นทำไปทำมาลิ้มวันหอยออก เพราะว่ารายได้ของเขาขั้นต่ำ 300 บาท ขึ้นสูง 2,000 บาท ต่อวัน แล้วถ้าไม่เก็บสักวันหน่อไม้ก็สูงเกิน ทำไปทำมาลิ้มวันหอยออกเล็กซื้อหอย แล้วมาสรุปกันอีกสูบ บุหรือละ เขาบอกว่าสูบน้อยลง สาเหตุก็เพราะว่าเวลาเข้าไปในแปลงจะมีกติกามาตรฐานของเกษตรกร อินทรีย์สากล ห้ามสูบบุหรี่ในแปลง ก็บอกว่าต้องเอาบุหรี่ไว้ในกระต๊อบพอหิวบุหรี่ก็จะเดินไป ถึงบอกว่ามันหมดหิวแล้ว ต้องทนเอา หลังจากเลิกงานจึงสูบ แล้วอีกประเด็นหนึ่งคือในแปลง มัน ต้องใช้สปริงเกอร์ในการรดน้ำ ถ้าพบบุหรี่ไปบุหรี่ยุ้ยหายก็ต้องเก็บไว้ในกระต๊อบอีก ใครอยากจะ อดบุหรี่นะครับ ถ้าอยากบุหรี่ยุ้ยหาย อดน้ำหายเลย นิโคตินที่มันจะขึ้นมาตามผิวหนังมันถูก สะกดด้วยน้ำ ฉะนั้นถึงอยู่กับสปริงเกอร์เวลาหิวบุหรี่ก็ให้น้ำมันถูกตัวมากๆก็หายหิว ก็ทำให้เขาลด

บุหรืได้น้อยลง หลังจากนั้นเราก็ได้คุยกัน ว่าได้เงินวันละ 600 บาท หรือโดยเฉลี่ยได้วันละ 700 บาท ต่อคน เดือนหนึ่ง 20,000 บาทแล้วเงินหายไปไหน? จึงมีการทำบัญชี เขาเรียกกันว่า “บัญชีชีวิต” แล้วก็ไม้อาหลักวิชาการมากมาย เพราะส่วนใหญ่ ป.4 ป.6 บอกกันง่ายๆ รับข้างซ้ายจ่ายข้างขวาแล้ว บันทึกลงมา มีคนหนึ่งครบบันทึกได้เดือนหนึ่งก็มาหาผมบอก “ครูผมผมจะเลิกกินเหล้าแล้ว” ผมก็ถามไปว่า “ทำไมวะสันต์?” ชื่อนายสันต์ สุขเกษม ตั้งแต่ทำบัญชีชีวิตมานี้รู้เลยว่า เดือนหนึ่งจ่ายค่าเหล้าค่าเบียร์สามพันกว่าบาท เขาบอกแยเลย ผมก็ถามทำไมใช้เยอะอย่างนั้น เขาก็บอกว่าตั้งแต่ทำหน่อไม้เครดิตมันดีเขาก็ชวนกินเหล้าหมด ไม่มีเงินไม่ต้องจ่ายลงบัญชีไว้แล้วสิ้นเดือนค่อยคิดกัน เพราะเขาทำบัญชีเขารู้ตัว เขาจึงเลิกเหล้าไปโดยปริยาย และปีนี้เราก็รณรงค์ต่อพยายามให้ทั้งหมู่บ้านลดละเลิกอบายมุขนี่คือการใช้เศรษฐกิจพอเพียงทำให้เขารู้ตัวของเขา แล้วมีเรื่องตลกร้านค้าปุ๋ยเจอพวกเรามาถาม “เฮ้ยหายหน้าหายตาไปไหนเลิกทำเกษตรแล้วหรือ?” เพราะไม่เคยไปซื้อปุ๋ยซื้อยาเขา อันนี้ก็คือการพึ่งพาตัวเองซึ่งเรานั้น แล้วใช้ปัจจัยการผลิตทั้งหลายทั้งปวงจากภายในของเรา ทั้งสิ้น เราจะดูก่อนว่าในอำเภอเรา ในตำบลเรามีอะไรนำมาใช้ประโยชน์ ใช้ให้หมดแม้กระทั่งเศษผักที่แม่ค้าเขาทิ้ง เราก็ไปขอมาทำน้ำชีวภาพมูลโคที่เขาเลี้ยงไปซื้อ มันก็เลยทำให้เศรษฐกิจในจังหวัดสระแก้วหมุนเวียน ที่อำเภอวังสมบูรณ์ หรือที่อำเภอที่เรามีกลุ่มหน่อไม้ ตรงนั้นมูลโคจะขายดีมาก ตอนแรกใช้มูลโคได้ด้วยแต่พอใช้หัวคนกามามาตรฐานเกษตรสากลบอกห้าม ฉะนั้นคนเลี้ยงโคก็ลำบากนิดหนึ่ง มูลมันขายยากเพราะเขาห้าม นี่คือนี่ที่เราทำ เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพิสูจน์ชัดเลย ทำกันมา 5 ปี เกษตรกรอยู่ได้ และอยู่ได้ดีด้วยจริงถ้าพวกท่านมีโอกาสเชิญไปชมที่สระแก้วนะครับยินดีต้อนรับ เรามีสมาชิกคนหนึ่งเขาขาดจากกับระเบิด เขาทำหน่อไม้ฝรั่งก่อนที่เขาจะทำเขามีหนี้สินอยู่ประมาณ 300,000 กว่าบาทมาวันนี้เขาใช้หนี้หมดแล้ว เพราะเราพยายามกระตุ้นว่าคุณมีเงินแล้วคุณเอาไปใช้หนี้คุณต้องวางแผนการใช้เงินให้ดี ตอนนี้เขาก็เอาไปสร้างบ้าน นี่ละครับเศรษฐกิจพอเพียงสามารถช่วยได้ เพราะเขาพึ่งตัวเองและปัจจัยการผลิตภายในทั้งหมด ในขณะเดียวกันถ้าทำให้เขารู้จักตัวตนของเขาเอง รู้จักใช้จ่ายอย่างพอประมาณก็จะทำให้เขาสามารถแก้ปัญหาความยากจนในครอบครัวของเขาได้ พอเศรษฐกิจเขาดีขึ้นเขาก็เริ่มคิดว่าน่าจะมีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์นะเป็นการถือสัจจะ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ที่นั่นจะมีอันหนึ่งที่เราคิดกันก็จะไม่มีการให้กู้ ออมเพื่อเอาใจมาเอื้ออาหารซึ่งกันและกัน แล้วก็ใครที่เดือดร้อน สมมุติว่าป่วยต้องไปโรงพยาบาลเขาจะจ่ายสำรองให้รายละ 2,000 บาท โดยไม่คิดดอกเบี้ยแต่ต้องใช้คืนนะครับ ไม่ใช่จ่ายขาดเพื่อให้กองทุนมันคงอยู่ แต่คุณเดือดร้อนคุณเอาไปใช้ไม่คิดดอกเบี้ยกัน เมื่อคุณมีเอามากิน มันก็จะทำให้การเอื้ออาหารในสังคมชนบทมันเกิดขึ้น นี่คือนี่ที่เศรษฐกิจพอเพียงทำได้ ฉะนั้นผมคิดว่าการที่เราได้มานั่งคุยกันวันนี้ถึงครุฑต้นแบบผมดีใจมาก ผมเคยพูดกับองค์กรการศึกษาในจังหวัดสระแก้วว่า “จะแก้ปัญหาความยากจนได้จะต้องเอาครูทั้งหลายมาทำความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ เรื่องของการพึ่งตนเองให้ได้ก่อน” และครูนี้แหละก็จะเป็นกองทัพอันมหึมาที่จะแพร่กระจายความรู้ไปสู่เกษตรกร หลังจากที่เราดำเนินมาตอนนี้ประมาณ 6 ปีแล้วจาก 43 จนถึงปัจจุบัน สิ่งที่เราเห็นชัดก็คือว่า

เราได้เรื่องเศรษฐกิจ สมาชิกเราอยู่กันอย่างมีความสุข อยู่กันอย่างพอเพียง แล้วท่านจะเห็นภาพอันหนึ่ง เป็นภาพที่น่ารักมากสำหรับสังคมไทย ในวันเสาร์อาทิตย์ที่ลูกหลานไม่ได้ไปเรียน เขาก็จะไปช่วย พ่อแม่ทำงานตามกำลังความสามารถ ไอตัวเปี้ยกก็นั่งอยู่ในกระต๊อบคอยล้าง ไอตัวโตหน่อยก็ไป ช่วยถอน แล้วก็กินข้าวร่วมกัน มันเป็นภาพชีวิตของชนบทที่คิดว่าประเทศไทยถ้าทำได้อย่างนี้เรา แก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของเราได้ เราแก้ปัญหาคอมพิวเตอร์ของเราได้อันนี้ก็คือสิ่งที่พบในเรื่อง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมก็เหมือนกันครับสิ่งแวดล้อมดีขึ้นเพราะเราไม่ใช่เคมีไม่ทำลายแผ่นดินทำให้ ดินเราดีขึ้น แล้วบรรยากาศดีขึ้น เราเคยคุยเมื่อหลังจากที่เราทำมาแล้ว 2 ปี กว่าๆเกือบ 3 ปี ประธานกลุ่มผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งเกษตรอินทรีย์จังหวัดสระแก้ว คุณนิรันดร์ เทียนใจ เขาบอกผมว่า “อาจารย์ไอหน่อไม้ฝรั่งนี้มันมีชื่อหนึ่งนะ เป็นพืชปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคน” ผมถาม “ปรับเปลี่ยนอย่างไร?” เขาก็บอก”ตัวผมเองเลย มีอยู่วันหนึ่งกินเลี้ยงแต่งงานแล้วเลยเถิดไปเลย กลับบ้านตี 3 กินเหล้าแล้วไปต่อกันค้างเลย 6 โมงเช้าเมียมาเรียกไปเก็บหน่อไม้ไม่ไปมันก็ดำพอไป เก็บๆไป พอแดดออกเท่านั้น หัวที่มียูกกลางแปลงหน่อไม้เลยตั้งแต่วันนั้นรู้อยู่รู้กินไปไหนไม่กิน 3 ทุ่มเล็ก ถ้ากิน 3 ทุ่มเดียวหัวที่มียูกในแปลงหน่อไม้ก็มันจึงเป็นพืชปรับเปลี่ยนพฤติกรรม” คือพอเขา ทำไปเรื่อยๆพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น เพราะเกษตรอินทรีย์ไม่รวดเร็วเหมือนเคมีมันต้องใช้ เวลา แล้วพอเขาทำนานๆเขาก็คิดว่าต่างคนต่างทำมันชักไม่เข้าทำแล้ว ไม่ค่อยมีเวลาทำปุ๋ยหมักแล้ว เพราะปุ๋ยหมักต้องเอามูลสัตว์เอารำ เอาน้ำสกัดชีวภาพคลุกให้เข้ากัน แล้วหมักทิ้งไว้ประมาณ 4-5 วัน ถ้าเป็นกองเปิดถ้าหมักแบบคนก็เก็ยก็ใส่สูงแล้วก็เปิดปากแค่นั้นก็ 7 – 10 วันเอาไปใช้ได้ มัน ต้องมีกระบวนการนี้เขาก็เลยตั้งกองทุนปุ๋ย กองทุนปุ๋ยก็คือเอาเงินสมาชิกมากองรวมกัน ส่วนหนึ่งก็ ไปขอรับการสนับสนุนจากบริษัทสวีฟท์เอามาซื้อมูลสัตว์และของต่างๆมารวมกันเลย แล้ววิธีที่เขา สร้างสูตรน่ารักมาก เขามี 10 หมู่บ้าน เขามี 10 กลุ่มนศครับในจังหวัดสระแก้ว แล้วก็มาตั้งไปอยู่ที่ จังหวัดจันทบุรีอยู่หนึ่งอำเภอ แล้วก็ทางจะเชิงเทรอีกหนึ่งอำเภอ เขาก็ส่งตัวแทนมา 10 คนเลย มาแล้วตัวคนที่ส่งมาคือคนที่เก่งที่สุดเรื่องปุ๋ยหมัก นั่งคุยมาสูตรนี้ดี สูตรนั้นดี แล้วก็มาลองทำ concept ของเขาที่ต้องได้ปุ๋ยที่ดีมีคุณภาพ ทั้งต้องประหยัดราคาถูก เขาก็ลองทำสนุกสนาน นี่คือ ชาวบ้านมีกระบวนการคิดมีการรวมกลุ่มแล้วมีกระบวนการทำและการพึ่งพาตนเอง เขาก็มี ปัญญา และมันก็มีภูมิปัญญาที่น่ารักมาก ปีแรกที่ทำบริษัทส่งออกไปญี่ปุ่นไปยุโรป เราถูกจับด้วย มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลไม่ใช่เกษตรอินทรีย์ในนี้ะครับ พวกกรมส่งเสริม เชฟตี มันต้องมีคำ สร้อยต่อมา คือ ที่ทุกคนไม่พูดคือสามารถชี้แจงได้หมดบอกได้เลยว่าหน่อไม้หน่อนี้เอามาจากแปลง ไหน ปีที่ 2 ที่เราทำญี่ปุ่นมาเป็นเจ้าแรกเลยเจ้าของซุบเปอร์มาเก็ตมาประมาณ 8 ราย มาถึงเราบอกว่า เราทำOrganic มันบอก I don't believe. The small scale farmer can do. ว่าไอเกษตรกรตัวเล็กๆมัน สามารถทำได้ เขาไม่เชื่อ ผมก็พาเขาเดินดูตามแปลง มันเรียกเจ้าของแปลงมาถ่ายรูปกับมัน ถามว่า จะเอาไปทำไม มันบอกว่าจะเอาไปคิดหน้าซุบเปอร์มาเก็ตมานี้ไอเกษตรกรตัวเปี้ยๆมันทำได้ มัน ทำออกแถมได้ แล้วหน่อไม่เกรดคือที่ดอกไม่บาน ชาวบ้านก็ทำเลยเอาหมวกสวมไม่ให้มันบาน

นี่เป็นภูมิปัญญา ญี่ปุ่นมาเห็นถ้ำรูปกันใหญ่ มันบอกว่ามันเพิ่งเห็นหน่อไม้ฝรั่งสวมหมวก แล้วตอน
หลังเราได้รับเบอร์จากยุโรปๆไม่ชอบกินหน่อไม้ที่มีสีเขียวชอบสีขาว แลผมมีแรงจูงใจ ใครทำ
หน่อไม้ฝรั่งสีขาวเกรดเพิ่มให้อีก 10 บาท ก็มาคิดใช้หลักการครีบกอโรฟิลด์ถ้าถูกแดดเป็นสีเขียวถ้า
ไม่โดนแดดเป็นสีขาวตอนแรกเอาไม้หนีบไก่อ่าง แล้วเอาถุงดำเพาะมันไปเลย อันไหนหนีบแน่นก็
เป็นสีขาว อันไหนหนีบแล้วลมพัดตัวเลยก็เป็นสีกระดาษต่าง ก็คิดว่าไม่ได้ จึงหันมาใช้ท่อแอบ
สลอนแล้วแผ่นพลาสติกสีดำครอบไว้ให้แน่นเลย แล้ววิธีครอบก็ต้องใช้เทคนิค คือถ้าครอบแล้ว
ปลายสีเขียวโผล่ออกมาหน่อยหนึ่งก็ถือว่าสอบตก ฉะนั้นก็ดูแลหน่อไม้โผล่ออกมาจากดินหน่อยคล
อบเลยก็สามารถแก้ปัญหาได้มีหน่อไม้ขาวส่งไปยุโรปได้ แล้วปรากฏว่าไอที่เคลือบเกิดประโยชน์แก่
ชาวบ้านเยอะแยะเลย ไอหน่อไม้ที่เคลือบน้ำหนักดี เพราะน้ำก็ละลายไม่ได้มันวันเวียนอยู่ในนั้น
หมดเลยทำให้น้ำหนักมันมากขึ้นเกิดจากปัญหาพอครอบหนักๆไปมันยาวไปเปลือกพลาสติกมัน
คิด คิดคิดมาสำเร็จเขาเรียกหมวกเทวดาแทนที่จะยาวหน่อไม้ฝรั่งเขาชื่อ 25 cm มันเคลือบ 30 cm
เขาไม่เอาแล้วเขาบอกว่าเคลือบแบบนี้แล้วมันเปลือกตัดประมาณสัก 12 cm และ 13 cm พอส่วนบน
ไม่ถูกแสงไม่ถูกอะไรข้างล่างมันก็ไม่เป็นอะไรนี่เป็นภูมิปัญญา ฉะนั้นผมดีใจครับที่ได้มา
แลกเปลี่ยนกับพวกท่านที่จะผลิตครูดันแบบซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านจะได้มองเห็นทิศทางที่จะไป
กระจาย จริงแล้วเศรษฐกิจพอเพียงพระองค์ท่านพูดมาหลายปีแล้วถ้าจำไม่ผิดตั้งแต่ปี 17 แต่ไม่มีคน
สนใจเท่าไรมาฮือฮาในช่วงฟองสบู่แตกที่มันไปไม่รอดแล้วแต่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงท่านไปดูแล
ครับ ส่วนใหญ่อยู่ที่ภาคเกษตรทั้งหมด ใครมีอะไรอยากจะถามไหมครับโดยเฉพาะเรื่องหน่อไม้ฝรั่ง
ซึ่งเราเจอปัญหาเยอะแยะเลย เวลาเราทำโดยเฉพาะในต่างประเทศมาตรฐานการเกษตรอินทรีย์สากล
มันถูกกีดกันด้วยการค้า ปี 2543 เริ่มทำ ปี 2545 เริ่มเซอติฟาย เขาเขียนตลาดนะครับ ถ้าเราจะส่งไป
ญี่ปุ่นต้องเอาบริษัทญี่ปุ่นมาคือเอไอโอมิก ถ้าไปอังกฤษต้องชอยแอบชอยซีชัน ถ้าไปแถว
ฝรั่งเศสแถวนี้ต้องแอบฟิง ถ้าไปเยอรมันแถบนี้ต้องบีซีเอส แต่ละชาติเขาจะมีข้อกำหนด ปีแรกที่เร
ถูกเซอติฟายอัดอัดมากครับ เล่าเป็นเรื่องสนุกนะครับ ข้อ 1 มันห้ามใช้สะเดา ห้ามใช้สะเดามาฉีด
พ่น ข้อที่ 2 ห้ามใช้กากน้ำตาลมันเป็นน้ำสกัดชีวภาพ ข้อที่ 3 ห้ามใช้ฟางข้าวมาฉิมขัง ข้อที่ 4 ห้าม
หมาหรือไก่หรือสัตว์เลี้ยงเข้ามาในแปลง ข้อที่ 5 ห้ามนกเข้าแปลง ข้อที่ 5 เถียงกันวันหนึ่งคืนหนึ่ง
เลย เพราะนกจะแก้มันอย่างไรมันบินมาทางอากาศมันบอกไม่ได้ นกเวลามันบินเวลาผ่านไป
แปลงมันมาถ่ายลงในแปลง มูลพืชมันดูดขึ้นมามันอาจถึงคนได้ เป็นพาหะ เถียงไปเถียงมาคืนหนึ่ง
เลย ไม่รู้จะทำไถเราก็ักนั่งเลงเข้าใส่กันมันมาทำให้ดูสิ ถ้ามันทำได้ก็จะทำแบบมึง พอเราพูดอย่างนี้มัน
บอกถ้อยอย่างนั้นตัดทิ้งเหลือ 4 ข้อ ผมก็นั่งคิดสะเดาเขาห้ามใช้ มีครั้งหนึ่งผมไปประชุมที่เกษตร
ผมบอกว่า ดร.ทั้งหลายช่วยผมด้วยเอาอะไรไปยืนยันกับมันว่าสะเดาไม่เป็นพิษเป็นภัยกับคนบอก
ด้วย เพราะถ้ามันเป็นพิษเป็นภัยถามว่านั่นนี่ใครไม่กินสะเดาบ้างครับ น้ำพริกสะเดานี้ทุกคนชอบ ถ้า
เป็นอันตรายต่อคนสัตว์นี้ตายหมดแล้ว เขาบอกว่าถ้าคุณฉีดมาหนอนได้ไอตัวห้ามตัวเบียนมันก็ตาย
ด้วย คือเขาจะแยกอย่างนี้ครับ แมลงศัตรูพืชพวกที่กินใบพืชต้นพืช กับแมลงศัตรูธรรมชาติจะมา

ทำลายแมลงศัตรูพืชมันเป็นตัวห้ามตัวเบียนกัน จริงๆแล้วมันไม่เกี่ยวกันเลยแต่เขาไม่เข้าใจ แล้วเราไม่ใช่ คร.ไม่ใช่ นักวิชาการไปพูดแล้วเขาไม่ฟัง การทำงานของสะเดา คือ ฉีดเข้าไปในใบไม้แล้ว หนอนมันมากินใบไม้ มันทำให้ภาวะภายในมันเกิดคล้ายๆเป็นมะเร็ง ทำงานไม่ได้ก็ค่อยๆตายไป แต่ว่าไอแมลงศัตรูพืชมันไม่กินพืชมันก็ไม่เป็นไรถึงไปราคมันมัดก็ไม่เป็นไร อันที่สองกากน้ำตาล เติงกันเกือบเป็นเกือบตายผมก็มีนักวิชาการดีๆมาช่วยอาจารย์เสียงแจ้ว อาจารย์วรดาจากกรมที่ดิน ดร.ชิงชิง เขาบอกคุณดูเฟิร์สโปรดัก ต้องดูเอ็นโปรดัก สิ่งที่เขาไปใช้ สิ่งที่คุณกลัวคือน้ำตาล สมัยก่อนฟอกขาวใช้กรดกำมะถัน เขากลัวว่าตกค้าง มันหมดแล้วมันวัดค่าเกือบอ่านค่าไม่ได้แล้ว เขาบอกไม่สนใจเขาใช้ค่านี้นะครับที่เราเถียงเขาไม่ได้เขาบอกเขารังเกียจขบวนการผลิตน้ำตาลขาว ก็ซื้อน้ำตาลร่าที่กินกับเต้าถึงเอาอย่างนั้นก็ได้ไอน้ำมัน 17 บาท กากน้ำตาลมัน 3 บาทต้นทุนมันต่างกัน อันที่ 3 ไม่ให้เอาฟางข้าวไปคลุมดิน ผมสงสัยอยู่นานนักวิชาการบ้านเราก็ตอบไม่ได้ พอตีปีแรกที่เขามาเซอดีฟายมันมาถึงมาถามผมเลยว่าที่นี่มีปลูกข้าวไหม มีข้าวโพดไหม ไม่มี ก็ไปดูสถานที่ ไปดูแล้วถามว่าทำไมบอกที่ญี่ปุ่นปลูกข้าวใช้ปุ๋ยเยอะจะนั่นกลัวว่ามันดูดซับอยู่ที่ต้นข้าว แล้วมาที่ดินมันจะเสีย ที่นี้มีอีกเรื่องหนึ่งหมากับไก่ห้ามเข้าแปลงคนไทยก็ศรัทธาบุญชัยเราก็มี มหกรรมเก็บหมากเก็บไก่มันจะตรวจแปลงมันจะแจ้งล่วงหน้า 2 วัน ก็เก็บหมากเข้าแล้วไก่ก็เอาตาข่ายสีฟ้ามาขึงไว้อยู่ในบริเวณที่ไม่มาแฟนฟ่าน ขนาดอย่างนั้นวันที่เขามาตรวจต้องมียามด้วยนะ 4 คน 4 ทิศเลยถือหนังสือตึก ก็หมาของสมาชิกเขาเก็บหมดแล้วแต่หมาจรจัดมันเก็บไม่ได้ คือถ้ามันมาก็ยังไล่มันก่อน ญี่ปุ่นก็ถามว่า 4 คนนี้มันทำอะไร ก็บอกว่ามันมาชมนกชมไม้ เวลาเราทำระบบของสากลเราจะเสียเปรียบเขามากๆแต่ว่าไม่กินความสามารถของคนไทย เรามีวิธีการแต่ขอให้บอกล่วงหน้า ครับนี่ก็เล่าสู่กันฟังว่าเกษตรอินทรีย์มันทำลำบาก แล้วตอนนี้เรากำลังสู้กับเขากันอีกอันปากเกอร์โซน สมมุติผมจะปลูกตรงนี้คุณต้องมีแนวป้องกันอยู่สัก 10 เมตร ที่นี้ถ้าผมมีที่อยู่ 4 ไร่ ถ้าทำปากเกอร์โซนเหลืออยู่ 2 ไร่เท่านั้นเอง ครับ ขอขอบคุณทุกท่านครับเวลาคงหมดแล้วสวัสดิ์ครับ

อำนาจ: ขอขอบคุณเป็นอย่างมากนะครับ ขอเชิญอธิการบดีมอบของที่ระลึกในฐานะที่เป็นวิทยากรจากพื้นที่จริง

คุณพงษ์ศักดิ์ ชำรงรัตนศิลป์

“เคล็ดลับการทำเกษตรอินทรีย์คือ..
นำหัวใจมารวมกัน และเติมฝัน..ด้วยชีวิต ”

เกษตรกรเริ่มปลูกหน่อไม้ฝรั่ง

ภูมิปัญญาชาวบ้าน คัดฝักรอบให้ยอดหน่อขาวสวย

แปลงหน่อไม้ฝรั่งที่ออกงามมาก

ให้ผลผลิตหน่อไม้ฝรั่งน่าชื่นใจ

ช่างน้ำหนักเตรียมส่งจำหน่าย

ที่จุดรับซื้อหน่อไม้ฝรั่ง

ลงนามเซ็นสัญญาซื้อล่วงหน้า

